

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

SYTUACJA PODAŻOWO-POPYTOWA I CENOWA NA RYNKU RZEPAKU

**Biuro Analiz i Strategii
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
styczeń 2021**

Spis treści

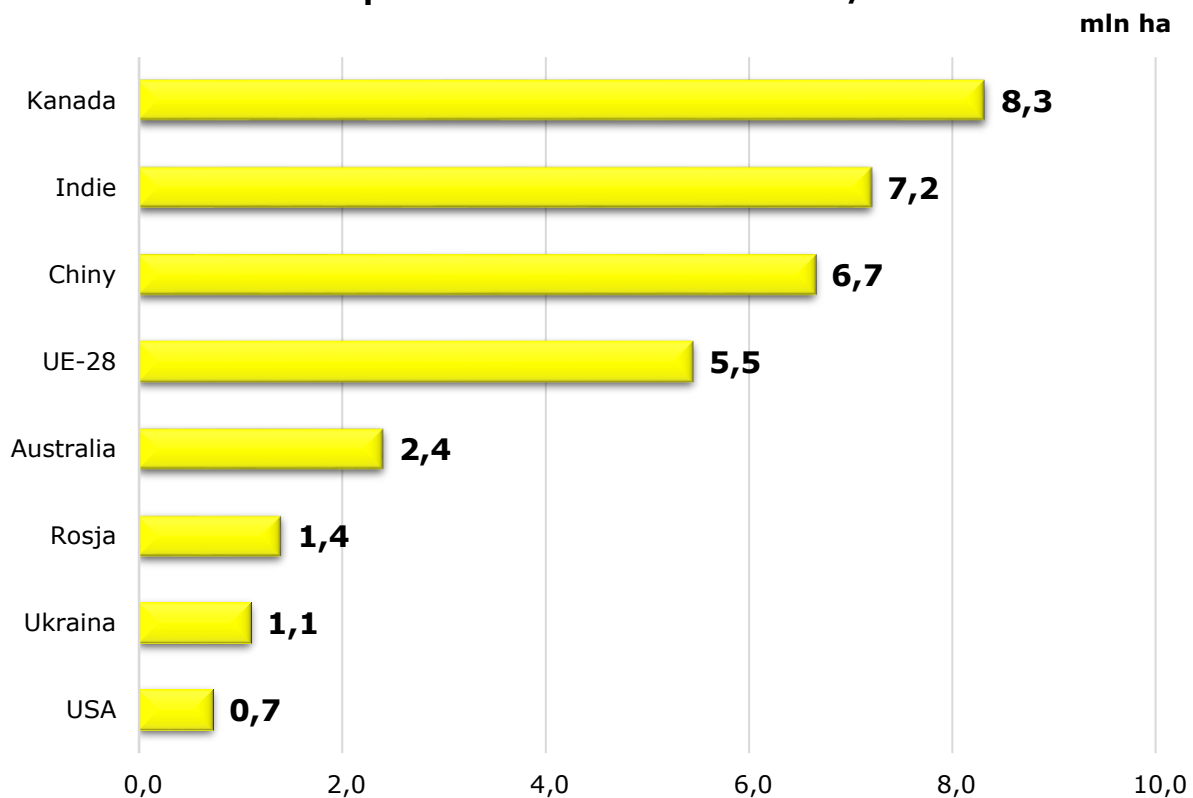
1. STRUKTURA GEOGRAFICZNA PRODUKCJI RZEPAKU NA ŚWIECIE	3
2. ZBIORY RZEPAKU NA ŚWIECIE	4
3. ZBIORY RZEPAKU W UNII EUROPEJSKIEJ	5
4. ZBIORY I SKUP RZEPAKU W POLSCE	6
5. HANDEL UE RZEPAKIEM Z KRAJAMI TRZECIMI	7
6. POLSKI HANDEL ZAGRANICZNY RZEPAKIEM	9
7. SAMOWYSTARCZALNOŚĆ POLSKI NA RYNKU RZEPAKU	12
8. SYTUACJA CENOWA.....	13

1. STRUKTURA GEOGRAFICZNA PRODUKCJI RZEPAKU NA ŚWIECIE¹

Produkcja rzepaku na świecie koncentruje się głównie w Kanadzie, Indiach, Chinach i Unii Europejskiej. Na tych obszarach zlokalizowane jest łącznie blisko 80% areału światowych upraw rzepaku.

W sezonie 2020/2021 największą powierzchnię zasiewów rzepaku odnotowano w Kanadzie (8,3 mln ha). Drugą lokatę pod tym względem zajmują Indie (7,2 mln ha), a trzecią Chiny (6,7 mln ha). Czwarte miejsce na świecie pod względem powierzchni zasiewów (5,5 mln ha) zajmuje Unia Europejska.

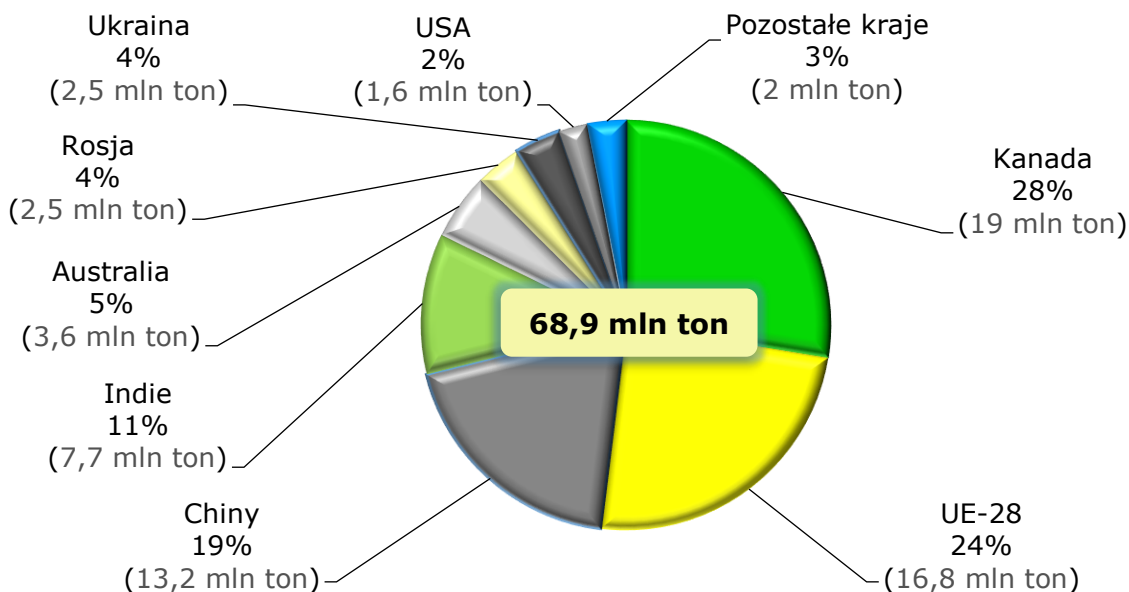
Powierzchnia uprawy rzepaku u wiodących światowych producentów w sezonie 2020/2021

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA, *Oilseeds: World Markets and Trade*, January 2021.

¹ USDA, *Oilseeds: World Markets and Trade*, January 2021.

Struktura geograficzna światowej produkcji rzepaku w sezonie 2020/2021

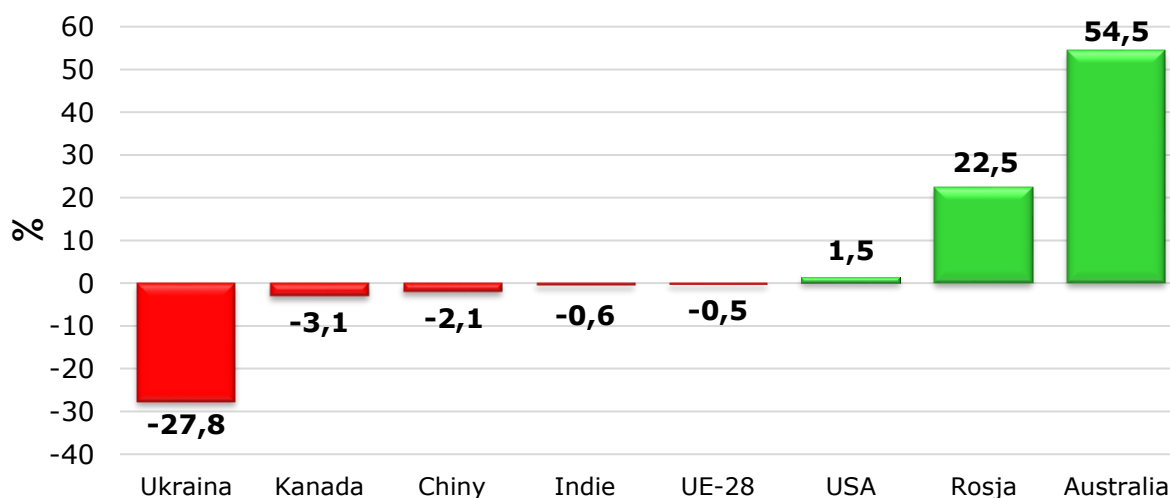

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA, *Oilseeds: World Markets and Trade*, January 2021.

2. ZBIORY RZEPAKU NA ŚWIECIE

Na rynku globalnym od sezonu 2018/2019² utrzymuje się spadkowa tendencja w produkcji rzepaku. Zgodnie z prognozą USDA ze stycznia 2021 r. światowe **zbiory rzepaku w sezonie 2020/2021 mogą wynieść 68,9 mln ton** i być o 0,5% mniejsze niż w sezonie 2019/2020.

Dynamika zmian zbiorów rzepaku w wybranych regionach świata w sezonie 2020/2021 w porównaniu z sezonem 2019/2020

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA, *Oilseeds: World Markets and Trade*, January 2021.

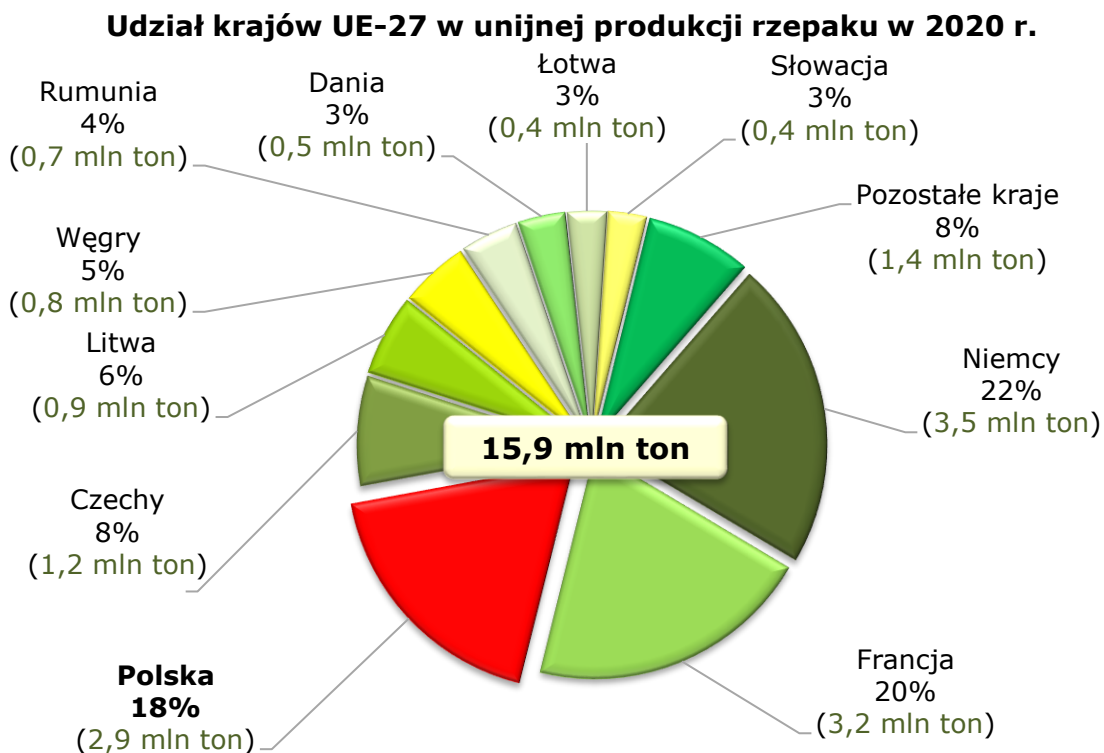
² Sezon na rynku rzepaku trwa od 1 lipca do 30 czerwca roku następnego.

Do spadku produkcji przyczynią się przede wszystkim mniejsze zbiory rzepaku u kluczowych producentów tych nasion, tj. w Kanadzie (spadek o 3%, do 19 mln ton) i Unii Europejskiej–28 (o 0,5%, do 16,8 mln ton). Spadek zbiorów przewidywany jest również w Chinach (o 2%, do 13,2 mln ton), Indiach (o około 1%, do 7,7 mln ton) oraz na Ukrainie (o 28%, do 2,5 mln ton). Jednocześnie wzrost zbiorów spodziewany jest m.in.: w Australii (o 54,5%, do 3,6 mln ton), Rosji (o 22,5%, do 2,5 mln ton) oraz USA (o 1,5%, do 1,6 mln ton).

W sezonie 2020/2021 obniżenie globalnych zbiorów rzepaku, pomimo redukcji zużycia (o 1%, do 70,8 mln ton) prawdopodobnie wpłynie na zmniejszenie zapasów końcowych o 28%, do 5,1 mln ton.

3. ZBIORY RZEPAKU W UNII EUROPEJSKIEJ³

W 2020 r., korzystne plonowanie oraz zwiększenie areалу uprawy rzepaku u głównych jego producentów (Niemcy i Polska) wpłynęło na wzrost zbiorów w Unii Europejskiej. Zgodnie z szacunkiem KE zbiory nasion rzepaku w UE-27 były o ponad 3% większe niż w 2019 r. i wyniosły 15,9 mln ton. Był to jednak drugi z najniższych (po 2019 r.) poziom zbiorów rzepaku w UE od dwunastu lat.

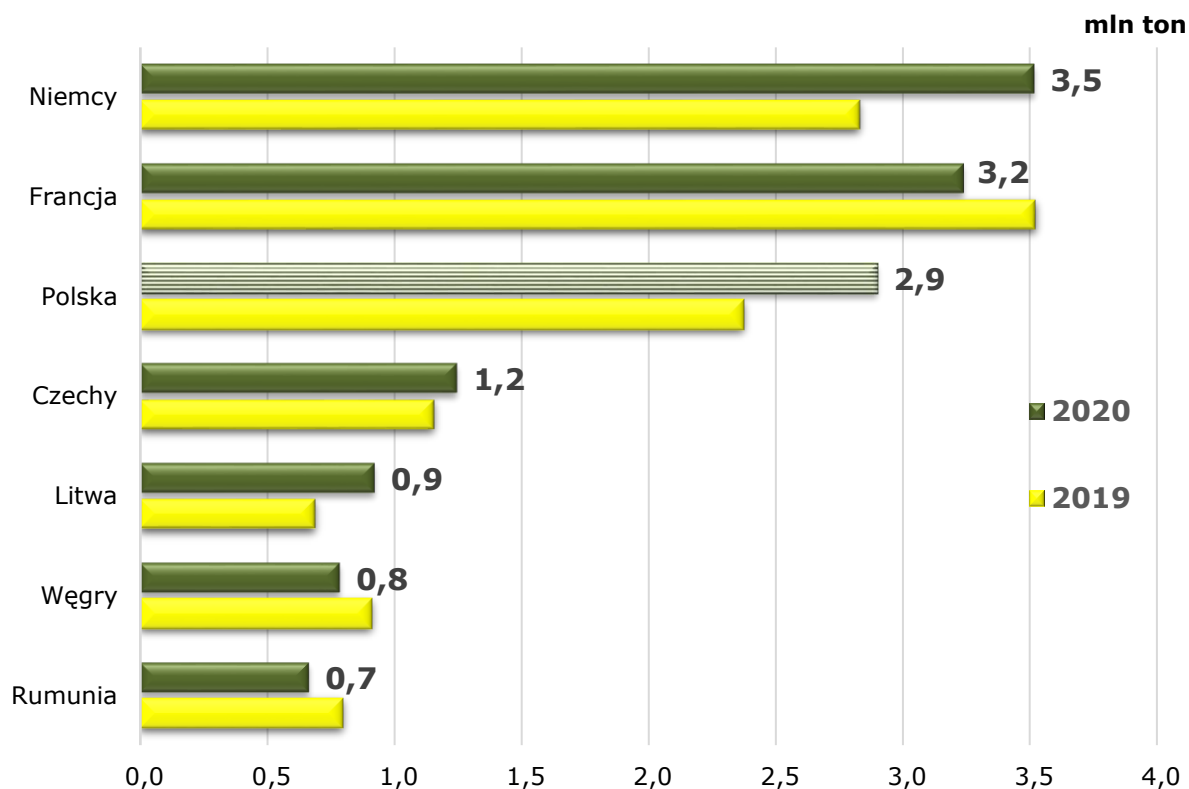

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych KE (data odczytu: 14.01.2021 r.).

³ EU Crops Market Observatory, *Oilseeds and protein crops statistics*, data odczytu: 13.01.2021 r.

U wiodących unijnych producentów rzepaku największy wzrost zbiorów odnotowano w Niemczech (o 24%, do 3,5 mln ton), Polsce (o 23%, do 2,9 mln ton) oraz Czechach (o 8%, do 1,2 mln ton), a spadek we Francji (o 8%, do 3,2 mln ton). W 2020 r. produkcja w czterech wyżej wymienionych krajach stanowiła około 69% udziału w strukturze unijnej produkcji.

Najwięksi unijni produceni rzepaku w latach 2019–2020

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS i KE (data odczytu: 14.01.2021 r.).

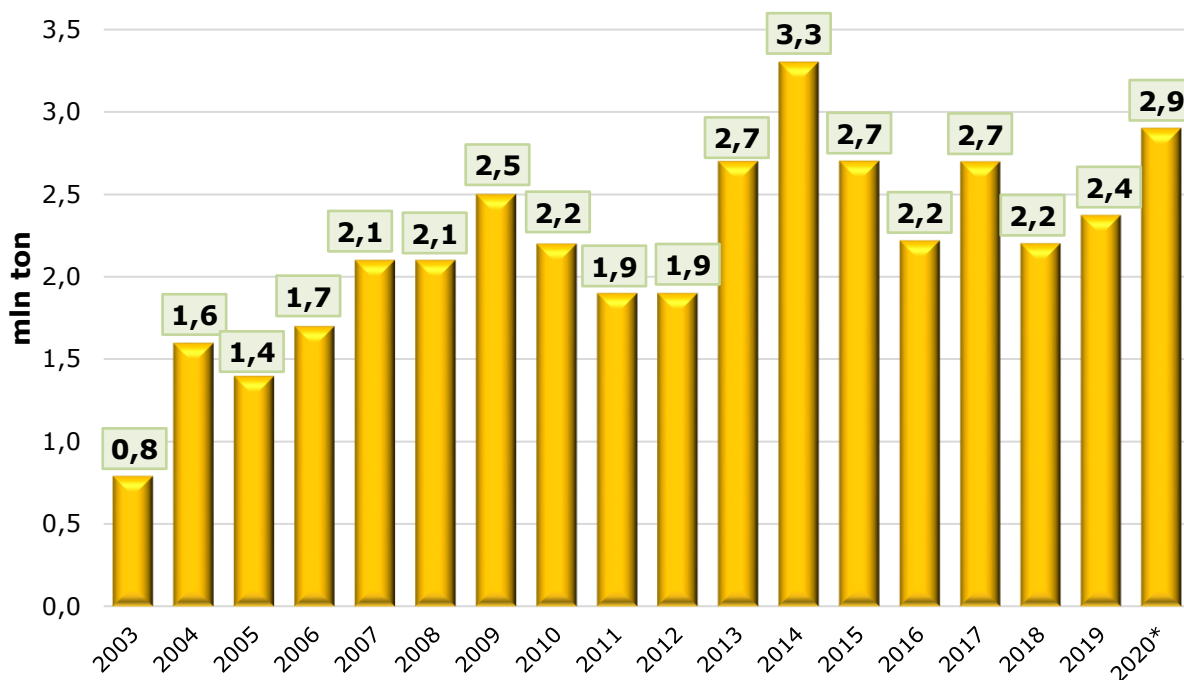
4. ZBIORY I SKUP RZEPAKU W POLSCE

Polska, po Niemczech i Francji, zaliczana jest do grona największych producentów rzepaku w UE-27, średnio z 13% udziałem w unijnej produkcji. Od 2007 r. krajowe zbiory rzepaku przekraczają 2 mln ton, z wyjątkiem lat 2011–2012, kiedy obniżyły się do 1,9 mln ton. Zmiany w wielkości zbiorów rzepaku wynikają z dużej wrażliwości upraw na warunki atmosferyczne, podatności na wymarzenie, a także nietolerancji na niedobory opadów wiosną, co wpływa na spadek plonów rzepaku.

GUS ocenił, że w Polsce powierzchnia uprawy rzepaku w 2020 r. zwiększyła się o około 6% i wyniosła 0,9 mln ha. Zbiory rzepaku oszacowano na poziomie 2,9 mln ton, o około 23% wyższym niż w 2019 r.⁴

Wraz ze wzrostem zbiorów podaż rzepaku do skupu w okresie pierwszych sześciu miesięcy sezonu 2020/2021 była większa niż w porównywalnym okresie sezonu 2019/2020. Według danych GUS w okresie od lipca do grudnia 2020 r. skup rzepaku wzrósł o 12%, do 1 301 tys. ton.

Zbiory rzepaku w Polsce

*szacunek GUS

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Zasiewy rzepaku ozimego pod zbiory w 2021 r. prawdopodobnie ukształtowały się na poziomie około 880 tys. ha, o około 4% wyższym niż rok wcześniej. Wzrost zainteresowania uprawą rzepaku był spowodowany korzystnymi cenami jakie uzyskiwali producenci w roku 2020⁵.

5. HANDEL UE RZEPAKIEM Z KRAJAMI TRZECIMI

Unia Europejska zajmuje drugą pozycję, po Kanadzie⁶, w światowym rankingu największych producentów rzepaku. Jednocześnie UE, należy do znaczących eksporterów

⁴ Wynikowy szacunek głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2020 r., Informacje Sygnalne GUS, publikacja z 17 grudnia 2020 r.

⁵ Rynek Rzepaku. Stan i Perspektywy, nr 58, listopad 2020 r., IERiGŻ-PIB.

⁶ United States Department of Agriculture (USDA) – *Oilseeds: World Markets and Trade*, January 2021.

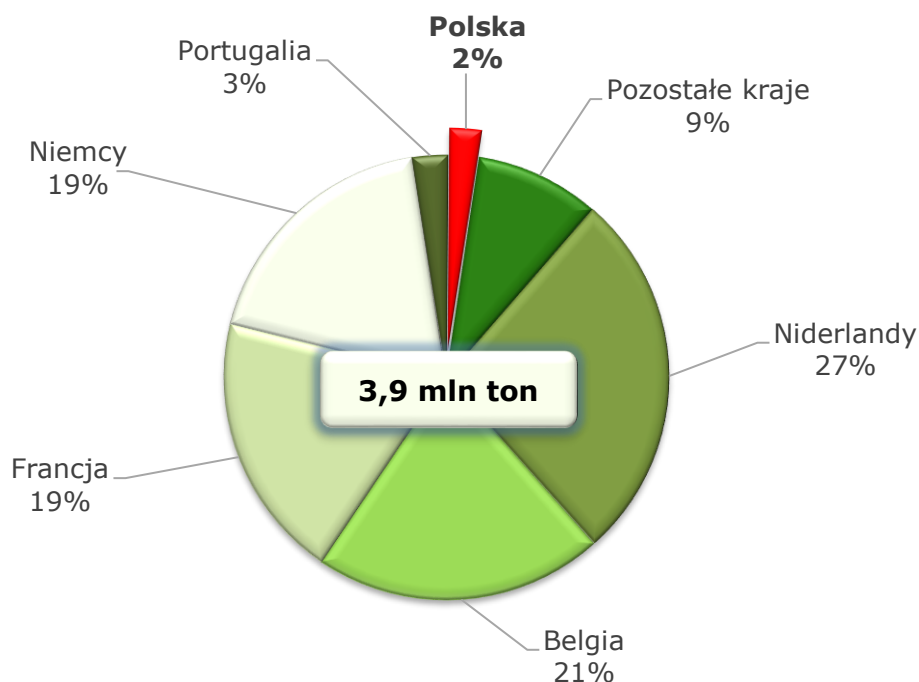
rzepaku. Jednak ze względu na duże zapotrzebowanie rynku wewnętrznego unijny import rzepaku znacząco przewyższa jego eksport, w związku z czym UE pozostaje importerem netto tych nasion.

Z danych KE wynika, że w okresie od 1 lipca 2020 r. do 17 stycznia 2021 r. eksport rzepaku z UE⁷ ukształtował się na poziomie 36,5 tys. ton wobec 11,4 tys. ton w porównywalnym okresie sezonu 2019/2020⁸.

Rzepak wywożono przede wszystkim do Wielkiej Brytanii (27,5 tys. ton, 75% unijnego eksportu rzepaku), Rosji (2,5 tys. ton, 7%), Norwegii (2,2 tys. ton, 6%) i Szwajcarii (1,4 tys. ton, 4%).

Do UE-27 w okresie od 1 lipca 2020 r. do 17 stycznia 2021 r. zaimportowano 3,9 mln ton rzepaku, o 1% mniej niż w porównywalnym okresie sezonu 2019/2020.

**Udział krajów UE-27 w imporcie rzepaku z krajów trzecich
w okresie lipiec 2020 r. – styczeń 2021 r.**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych KE (data odczytu: 21.01.2021 r.).

Do UE rzepak sprowadzono głównie z Ukrainy (2,2 mln ton, 55,5% unijnego importu rzepaku) i Kanady (1,4 mln ton, 37%). Mniejsze ilości importowano także z Australii (132 tys. ton, 3%) oraz Rosji (68 tys. ton, 2%).

⁷ Wielka Brytania od 1.01.2020 r. nie jest już państwem członkowskim Unii Europejskiej, jednak do końca okresu przejściowego, tj. do 31.12.2020 r. była częścią unii celnej UE. Zatem łączne dane handlowe UE do 31.12.2020 r. obejmują dane z Wielkiej Brytanii i nie są porównywalne z danymi od 1.01.2021 r.

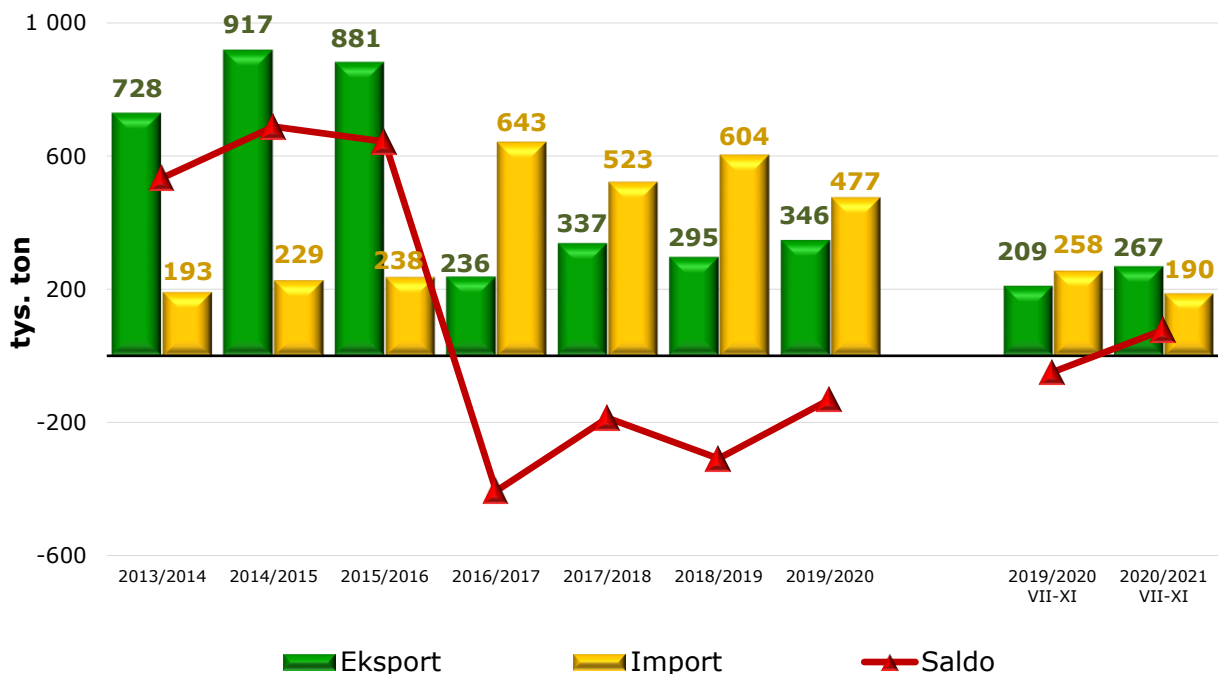
⁸ EU Crops Market Observatory, *Oilseeds and protein crops statistics*, data odczytu: 21.01.2021 r.

6. POLSKI HANDEL ZAGRANICZNY RZEPAKIEM⁹

Większa podaż rzepaku ze zbiorów w 2019 r. wpływała stymulująco na wyniki eksportu w sezonie 2019/2020. Eksport rzepaku z Polski w sezonie 2019/2020¹⁰ wyniósł 346 tys. ton i był o 17% większy niż w sezonie 2018/2019. Równocześnie wartość eksportu wzrosła o 21%, do 153 mln EUR. Tak jak w ostatnich latach rzepak był eksportowany przede wszystkim na rynek UE, głównie do Niemiec (318 tys. ton, 92% eksportu rzepaku), a także do Czech (24 tys. ton, 7%).

W sezonie 2019/2020 (w okresie lipiec 2019 r. – czerwiec 2020 r.) do Polski zaimportowano 477 tys. ton nasion rzepaku, o 21% mniej niż rok wcześniej. Wydatki poniesione na import rzepaku wyniosły 210 mln EUR i były o 16% mniejsze niż w sezonie 2018/2019. Na unijnym rynku zakupiono 320 tys. ton rzepaku, głównie z Czech (151 tys. ton, 32% importu rzepaku), ze Słowacji (63 tys. ton, 13%), z Niemiec (38 tys. ton, 8%) oraz Rumunii i Węgier (po 25 tys. ton, po 5%). Z krajów pozaunijnych zaimportowano 156 tys. ton rzepaku, w tym ponad 97% pochodziło z Ukrainy (152 tys. ton, 32% krajowego importu rzepaku).

Polski handel zagraniczny rzepakiem

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2020 r. - dane wstępne.

⁹ Wyniki polskiego handlu zagranicznego rzepakiem dotyczą pozycji CN 1205 i zostały obliczone na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi.

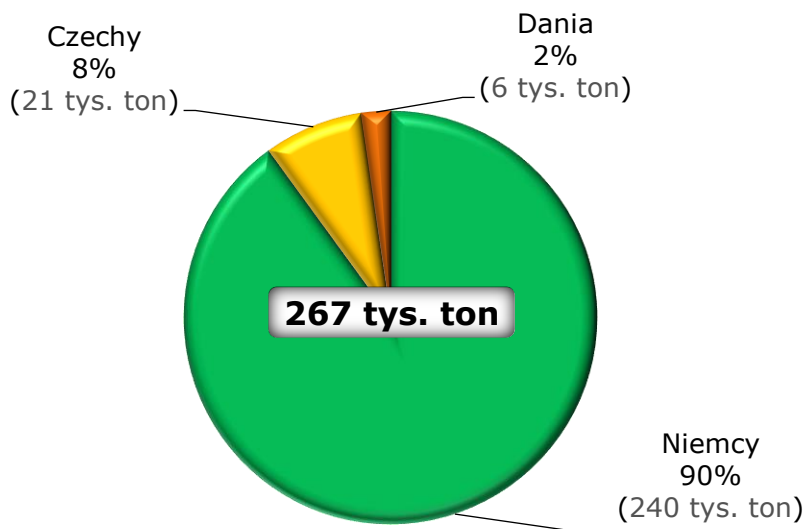
¹⁰ Sezon na rynku rzepaku trwa od 1 lipca do 30 czerwca roku następnego.

W całym sezonie 2019/2020 saldo handlu zagranicznego rzepakiem było ujemne i wyniosło 131 tys. ton wobec 308 tys. ton w sezonie 2018/2019. W ujęciu wartościowym ujemne saldo obrotów rzepakiem ukształtowało się na poziomie 57 mln EUR (wobec deficytu 123 mln EUR w sezonie 2018/2019).

W roku gospodarczym 2020/2021 kontynuowany wzrost podaży rzepaku ze zbiorów krajowych przyczynia się do wzrostu polskiego eksportu i ograniczenia importu.

W okresie pierwszych pięciu miesięcy sezonu 2020/2021 (tj. od lipca do listopada 2020 r.) z Polski wyeksportowano 267 tys. ton rzepaku o wartości 115 mln EUR, odpowiednio o 28% i 22% więcej niż w analogicznym okresie 2019 r. Średnia cena uzyskiwana w eksporcie w okresie lipiec–listopad 2020 r. wyniosła 428 EUR/t i była o 5% niższa niż przed rokiem. Odbiorcą polskiego rzepaku były głównie Niemcy (240 tys. ton, 90% udziału w strukturze eksportu). Stosunkowo niewielkie ilości rzepaku wywieziono do Czech (21 tys. ton, 8%) i Danii (6 tys. ton, 2%).

Kierunki eksportu rzepaku z Polski w okresie lipiec-listopad 2020 r.

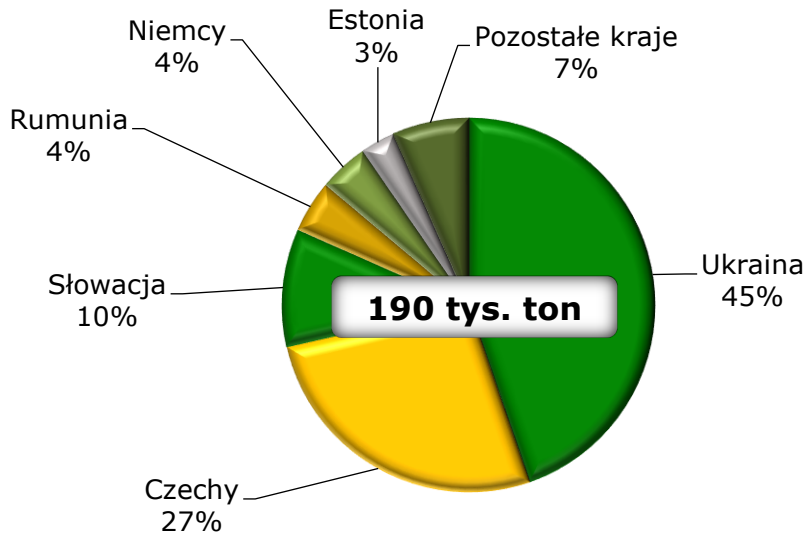

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

Podaż rzepaku z produkcji krajowej uzupełniana jest importem. W pierwszych pięciu miesiącach sezonu 2020/2021 do kraju przywieziono 190 tys. ton rzepaku, o 26% mniej niż w analogicznym okresie 2019 r. W efekcie wydatki poniesione na import uległy obniżeniu o 18%, do 95 mln EUR. Rzepak był importowany głównie

z Ukrainy (85 tys. ton, 45% udziału w strukturze importu). Mniejsze ilości sprowadzono również z Czech (51 tys. ton, 27%), ze Słowacji (19 tys. ton, 10%), z Rumunii (9 tys. ton, 4%), a także Niemiec (8 tys. ton, 4%) i Estonii (6 tys. ton, 3%)¹¹.

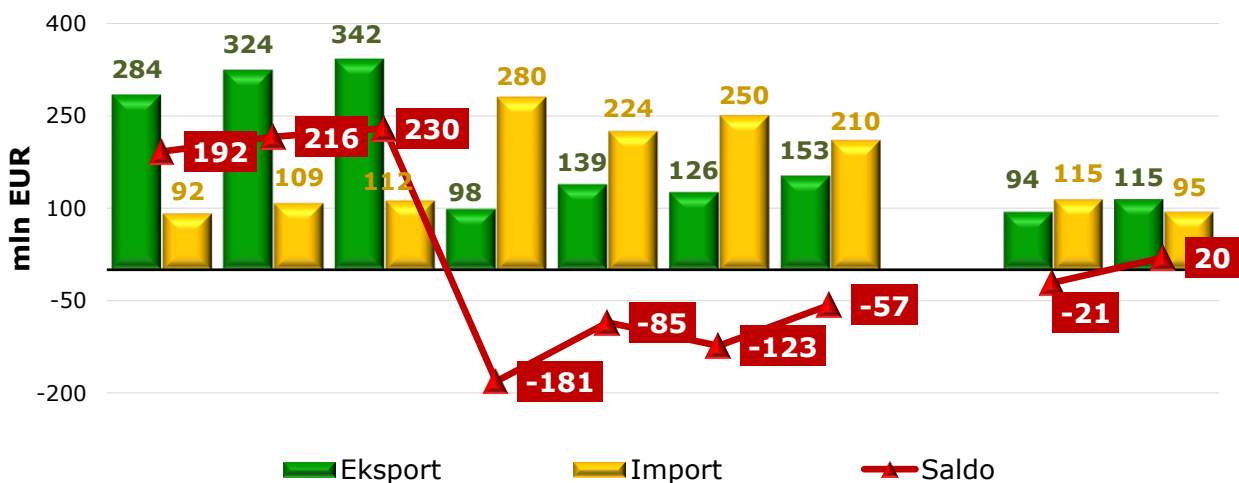
Kierunki importu rzepaku do Polski w okresie lipiec-listopad 2020 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

W Polsce od sezonu 2016/2017 utrzymywał się deficyt w handlu zagranicznym rzepakiem. W okresie pierwszych pięciu miesięcy sezonu 2020/2021 saldo było dodatnie i wyniosło 78 tys. ton (20 mln EUR) wobec deficytu 49 tys. ton (21 mln EUR) w poprzednim sezonie.

Wartość polskiego handlu zagranicznego rzepakiem

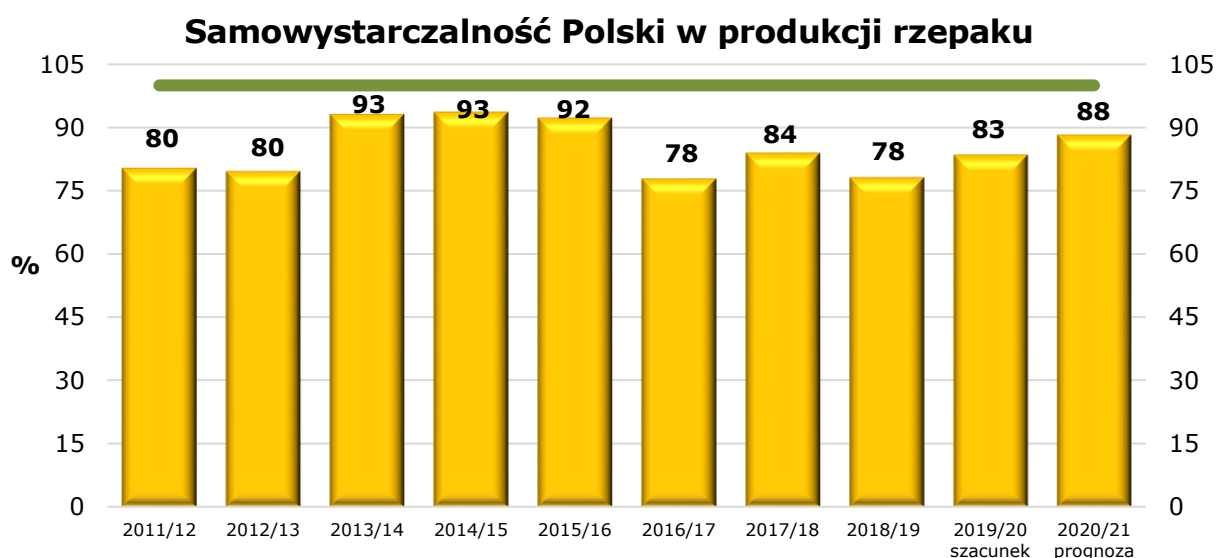

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2020 r. - dane wstępne.

¹¹ Kierunki importu rzepaku zostały obliczone według kraju wysyłki.

7. SAMOWYSTARCZALNOŚĆ POLSKI NA RYNKU RZEPAKU

W Polsce produkcja rzepaku jest mniejsza od zapotrzebowania rynku wewnętrznego, a to oznacza, że Polska nie jest w pełni samowystarczalna. Skutkuje to uzupełnianiem krajowych zasobów rzepaku na rynkach zewnętrznych. Wskaźnik samowystarczalności Polski w produkcji rzepaku w ostatnich latach jest zróżnicowany i zależy przede wszystkim od poziomu zbiorów oraz od zapotrzebowania wewnętrznego. Wskaźnik samowystarczalności w produkcji rzepaku w sezonie 2019/2020 oszacowano na poziomie 83%, wyżej niż w poprzednim sezonie, ale niżej niż w sezonach 2013/2014–2015/16 i 2017/2018. Z uwagi na dobre zbiory rzepaku w 2020 r. wskaźnik samowystarczalności w sezonie 2020/21 może wynieść blisko 90%.

Samowystarczalność – relacja zbiorów ogółem do zużycia wewnętrznego (przerób plus straty).

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych IERiGŻ-PIB.

Samowystarczalność Polski w produkcji rzepaku

Wyszczególnienie	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20*	2020/21**
Zbiory rzepaku (tys. ton)	2 701	2 219	2 697	2 202	2 373	2 749
Zużycie wewnętrzne, (tys. ton), w tym:						
Przerób	1 970	2 550	2 800	2 460	2 430	2 620
Straty	81	67	81	66	71	81
Samowystarczalność (%)	92%	78%	84%	78%	83%	88%

*Szacunek IERiGŻ-PIB, **Prognoza IERiGŻ-PIB.

Samowystarczalność liczona jako relacja produkcji rzepaku do zużycia wewnętrznego (przerób plus straty).

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych IERiGŻ-PIB.

W latach gospodarczych 2015/2016–2019/2020 z Polski wywożono od 11% do 33% wolumenu krajowych zbiorów rzepaku. Największy udział eksportu w produkcji odnotowano w sezonie 2015/2016 – 33%. W sezonie 2020/2021 udział eksportu w zbiorach rzepaku prawdopodobnie utrzyma się na zbliżonym poziomie poprzedniego sezonu i wyniesie około 15%.

Krajowe zbiory i eksport rzepaku (w tys. ton)

Wyszczególnienie	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20*	2020/21**
Zbiory rzepaku	2 701	2 219	2 697	2 202	2 373	2 749
Eksport	881	236	337	295	346	420
Udział eksportu w produkcji	33%	11%	12%	13%	15%	15%

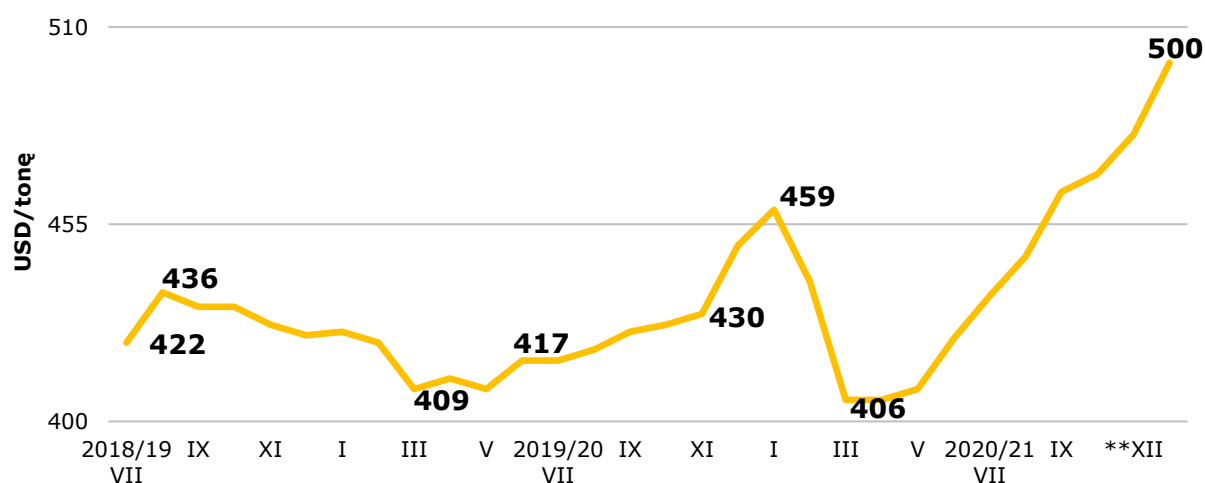
*Szacunek IERiGŻ-PIB, **Prognoza IERiGŻ-PIB.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych IERiGŻ-PIB.

8. SYTUACJA CENOWA

W wyniku mniejszych zbiorów na świecie, od początku sezonu 2020/2021 ceny rzepaku na rynkach zagranicznych wykazywały dynamiczny wzrost. W Unii Europejskiej także utrzymywała się wzrostowa tendencja cen rzepaku. W listopadzie 2020 r. według USDA (za Oil World) przeciętna cena rzepaku (cif Hamburg) ukształtowała się na poziomie 480 USD/t, o 2% wyższym niż miesiąc wcześniej i o 12% wyższym niż przed rokiem. W grudniu 2020 r. (według szacunków USDA) cena rzepaku wyniosła 500 USD/t i była o 4% wyższa niż przed miesiącem i o ponad 11% wyższa niż w grudniu 2019 r.

Cena rzepaku w portach europejskich (cif Hamburg)*

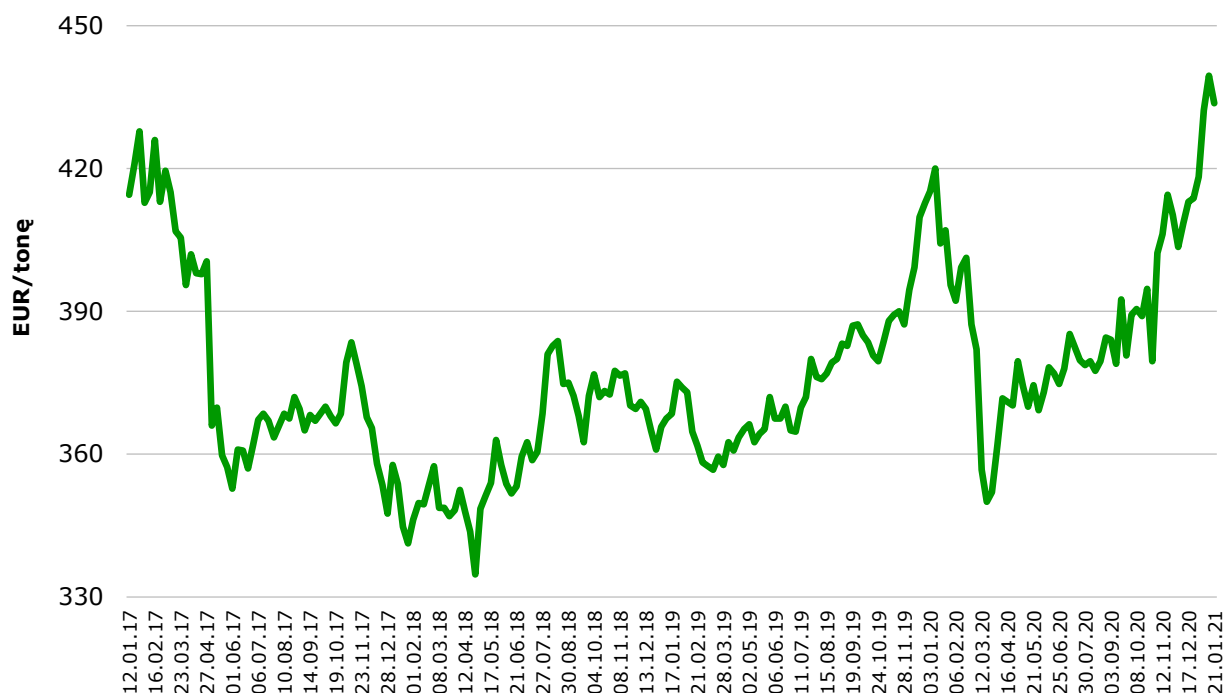
* Europa, "00", cif Hamburg

** szacunek

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA (za Oil World).

Od początku kwietnia 2020 r. na giełdzie MATIF w Paryżu (za Rolpetrol) średnie ceny rzepaku w kontraktach terminowych, pomimo tygodniowych wahań, wykazują tendencję wzrostową. W notowaniu z 21 stycznia 2021 r. cena rzepaku osiągnęła nienotowany od początku czerwca 2013 r. poziom 433,8 EUR/t. Cena ta była o 5% wyższa niż przed miesiącem i o 7% wyższa niż rok wcześniej. Ceny rzepaku na paryskiej giełdzie pozostają na najwyższym poziomie od 7,5 roku.

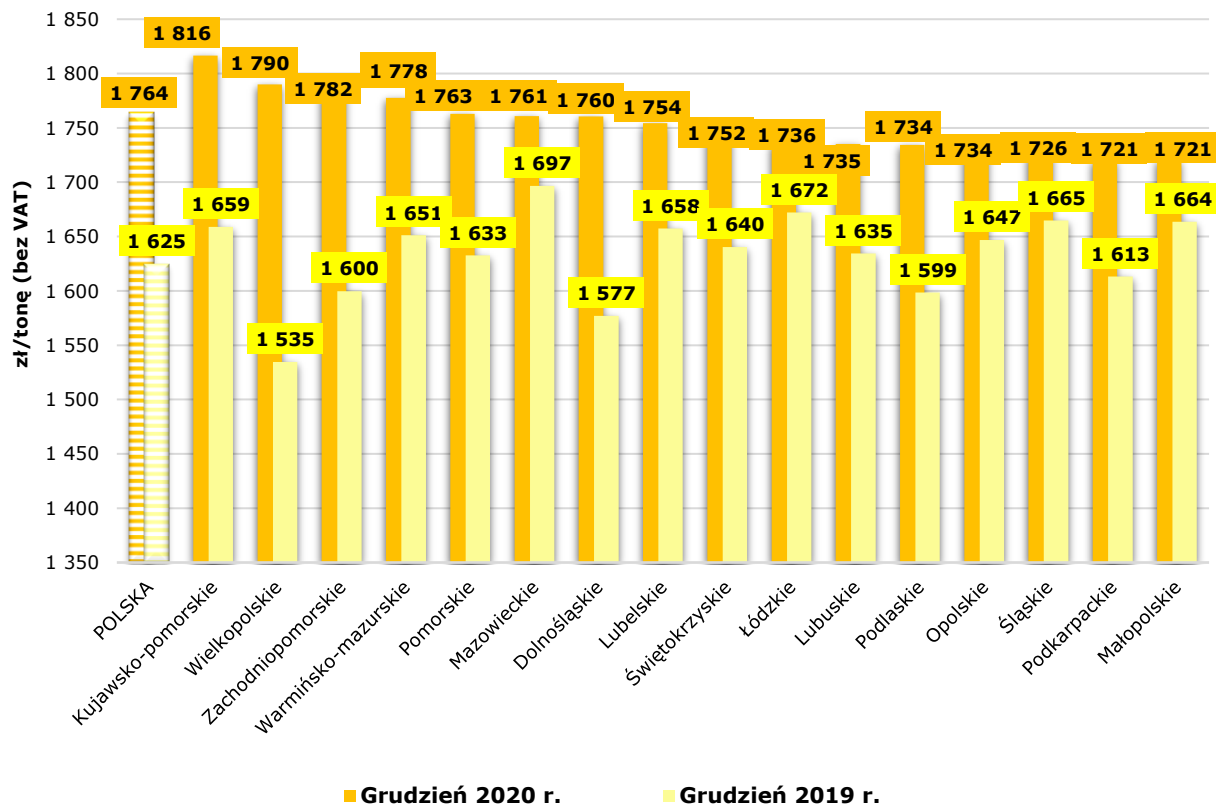
Notowania cen rzepaku w kontraktach terminowych na giełdzie MATIF

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Rolpetrol.

Silne powiązanie rynku krajowego z międzynarodowym, w tym szczególnie z rynkiem europejskim, w dużym stopniu wpływa na ceny skupu rzepaku w Polsce. W grudniu 2020 r. (według GUS) krajowym producentom za rzepak w skupie średnio płacono 1 764 zł/t, o 1,4% więcej niż w listopadzie 2020 r. i o 8,5% więcej niż przed rokiem. Ceny skupu rzepaku wykazywały znaczne różnicowanie regionalne. Najniższe ceny uzyskiwali producenci z województwa małopolskiego i podkarpackiego – po 1 721 zł/t (po około 2% mniej niż średnio w kraju). Najwięcej za rzepak płacono w województwie kujawsko-pomorskim – 1 816 zł/t (o 3% więcej niż średnio w kraju) i wielkopolskim – 1 790 zł/t (o 1,5% więcej niż średnio w kraju).

Regionalne zróżnicowanie cen rzepaku w Polsce

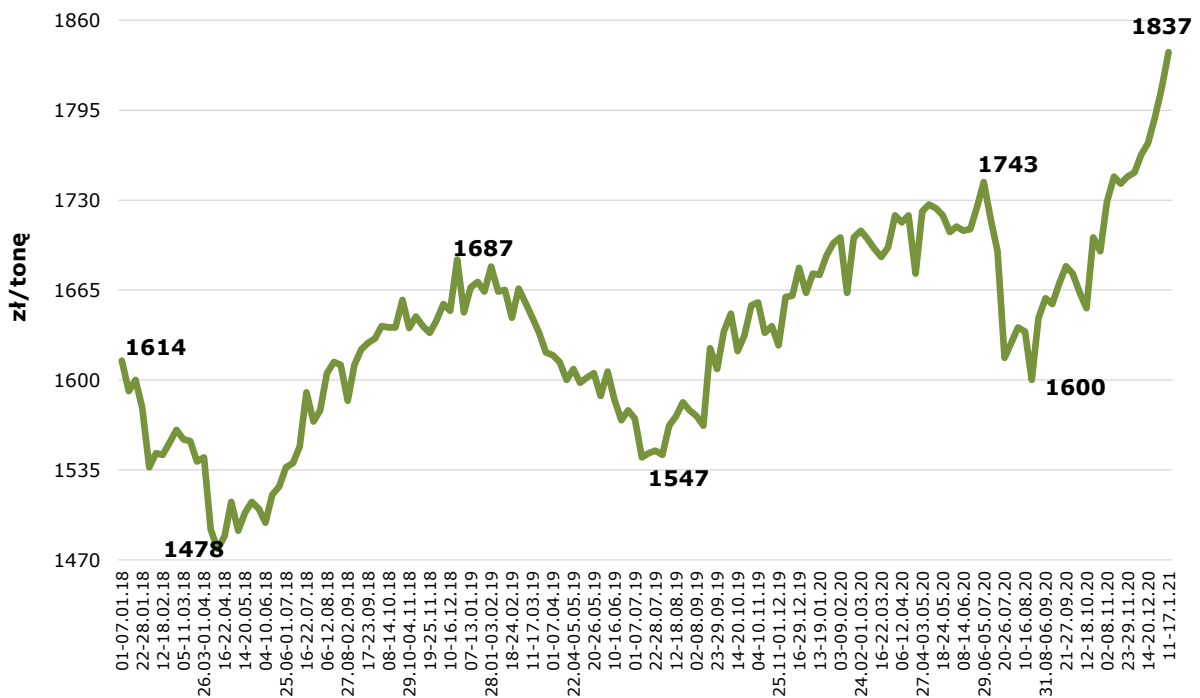

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Od początku stycznia 2021 r. notowany był dalszy wzrost cen zakupu rzepaku na rynku krajowym. W zakładach tłuszczowych objętych monitoringiem ZSRIR MRiRW w dniach 11–17 stycznia 2021 r. cena zakupu rzepaku¹² ukształtowała się na średnim poziomie 1 837 zł/t, o 4% wyższym niż miesiąc wcześniej i o 9,5% wyższym niż w porównywalnym okresie przed rokiem.

¹² Cena wyliczona jako średnia cena rzepaku o wilgotności do 9% zakupionego w ramach zawartych kontraktów i poza nimi.

Średnie ceny zakupu rzepaku w krajowych zakładach tłuszczowych

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

Opracowano w Wydziale Analiz Rynkowych Biura Analiz i Strategii KOWR.